

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
מפרשת השבוע

פרשת קרח

כולם כאחד
שותפים בפתרון,
כל מי שמרגיש שיש לו
משהו לתרום לדיון משתתף
בו.

כעת נסללת הדרך להשקטת
המחלוקת.

הליצנים, מעוררי
המדון מתוך
אינטרסים אישיים,
כבר אינם. אבל את זרעי
הספק שהם זרעו בעם אי
אפשר לעקור מתוך
התעלמות מדעתם. הם לא
יחזרו בהם כתוצאה מאותות

ומוכתים חיצוניים, הם צריכים לדעת שדעתם מקבלת
התייחסות, לא מנפנפים את השאלות שלהם, כל רעיון
נשמע בכבוד. רק כך אפשר להגיע לפתרון מוסכם.

את עיקרו של הרעיון שמעתי מהרב איתיאל
גולדוויכט, ראש המחלקה הישראלית באש-התורה, משמו
של הגאון רבי נח וינברג זצ"ל. הוא לקח את הרעיון הזה
כקו מנחה לכל אי הסכמה, לכל דיון וויכוח. כאשר האדם
העומד מצידו השני של הדיון משוכנע באמת במה שהוא
אומר. כאשר הוא לא בא רק לקנטר ולהתריס אלא הוא
מרגיש שיש לו עמדה, אי אפשר להתעלם מדעתו, אי
אפשר להציג עמדה נגדית בלי לקחת בחשבון את מה
שהוא חושב ומרגיש.

המשנה המפורסמת באבות מלמדת על שתי
מחלוקות המשמשות כאב-טיפוס למחלוקות בעם היהודי.
מחלוקת הלל ושמאי ומחלוקת קרח ועדתו:

איך מתווכחים?

המחלוקת הקשה קורעת את העם.

קרח, בפקחות ובערמה, מצליח להעמיד טענות
ומענות ולערער את מנהיגותו האבסולוטית של משה
רבינו.

העונש לא מאחר לבא. בריאה חדשה נבראת לנגד
עיניהם של עם-ה'. האדמה פוצה את פיה, בולעת לתוכה

את קרח, משפחתו וכל
רכושם. אש שורפת מכלה את
מאתיים וחמישים מקריבי
הקטורת, המצטרפים לערעור
על הנהגתו של משה.

זהו עדיין לא מספיק.
העם עדיין לא משתכנע.

מטה אהרן הפורח עומד לנו כתמרור ומורה דרך בכל קונפליקט שעומד לפתחנו

וַיִּלְנוּ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּחֱרַת עַל מֹשֶׁה וְעַל
אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הַמֵּתִים אִתְּ עַם ה' (במדבר, יז, ו):

אולי ההוכחה הניצחת של משה אינה הוכחה. אולי
הנשרפים והנבלעים נענשו בגלל משהו אחר. אולי יש צדק
בטענות הנגדיות. ההוכחה החד-משמעית אינה משכנעת
את העם.

מתחילה מגיפה. ארבע-עשר-אלף יהודים מתים
לפני שאהרן עוצר את המגפה עם הקטורת. נראה כי
עכשיו אין מקום לוויכוח, כל ניסיון לערעור נענה מיידית על
ידי ה'.

אבל לא, העם עדיין לא משוכנע. יש עדיין תלונות.
אולי זה לא חייב להיות משהו ואהרן. אולי יש אנשים
אחרים, מוכשרים לא פחות, שיכולים להנהיג את העם על
פי רצון ה'.

בשלב זה ה' מורה למשה לקחת מטה מכל
שבט. נציגות מכל קבוצה. כל שבט שולח נציג, את
מי שלדעתו ראוי ומסוגל להנהיג את העם.

ישראל, ישנו חפץ נוסף שיכול היה לקבל שם מקום של כבוד. מטה משה.

הלא, הניסים הגדולים שהתרחשו לעם נעשו באמצעות המטה. האותות והמופתים, המכות והעונשים, הכל נעשה על-ידי מטה-משה, מטה האלוקים. מדוע מטה זה לא נשמר למשמרת, לאות על הנהגת הניסים ועל ההשגחה המופלאה שליוותה את העם בדרכו אל הארץ המובטחת?

יתכן להבין זאת בדרך דרש.

הרבה מהניסים שנעשו באמצעות מטה-משה היו ניסים של הכאה. עונשים שונים. המטה היה בעיקרו 'מכה'.

להכאה יש מקום, לעיתים ההכאה היא בלתי נמנעת, אבל היא מקומית. היא פתרון מקומי שניתן בסיטואציה ספציפית. הכאה-חינוכית אינה דבר שנשאר למשמרת, כאות ומופת למשהו שמלווה אותנו כדרך חיים.

הניסים שנשמרו לאורך דורות הם הניסים המלמדים על דרכי הנועם, על הפריחה בבית ה' ועל ההנהגה התמידית של ה' לבניו. אין ספק, לעיתים יש צורך להשתמש במקל החובלים, אך מטרתו להחזיר את העם אל הדרך הנכונה. אל התורה שדרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. המסר שיוצא מלפני ה', ממקום העדות, הוא מסר של קרבה ועל קשר פנימי עם הבורא יתברך.

מטה אהרן הפורח, המסמל את סיומה של המחלוקת והיכולת לחיות בשלום ובשלווה לאור ה', עומד לנו כתמרור ומורה דרך בכל קונפליקט שעומד לפתחנו. אין צורך להסכים, לעיתים אסור להסכים. אך יש דרך להתווכח. יש צורה למחלוקת.

אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר: 'ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום' (עוקצין, ג, יב):

כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל ערתו (אבות, ה, יז):

בעוד במחלוקת הלל ושמאי אנו לומדים על שני הצדדים, במחלוקת קרח ועדתו יש רק צד אחד. משה ואהרן אינם מוזכרים. נאמרו על כך פירושים רבים, אך לענייננו טוב לשים לב שכאשר המחלוקת היא לשם שמים יש מקום גם לשמיעת הצד השני. ישנה מודעות לקיומה של דעה אחרת, למחשבה שונה ומנוגדת. אך במחלוקת שאינה לשם-שמים, מחלוקת שעניינה אינה ליבון האמת אלא העצמה אישית ואינטרסנטית, אין צד שני. לא משנה בכלל מה הצד השני טוען ומהי עמדתו. מחלוקת קרח וכל עדתו.

לאחר שמטה-אהרן פורח והעם משתכנע בצדקת דרכם של משה ואהרן, מורה השי"ת למשה להניח את מטה אהרן למשמרת:

ויאמר ה' אל משה השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו (במדבר יז, כה).

אל המטה המונח למשמרת הצטרף אל נס נוסף, שאף הוא נשמר לדורות. נס המן:

ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן והנח אתו לפני ה' למשמרת לדורותיכם (שמות טז, לג).

ניסים אלו העבירו מסרים לדורות הבאים. על ההנהגה בכלל ישראל, על הדאגה של הקב"ה לבניו ועל ביטחון והשתדלות.

לכאורה, אם יש עניין לשמור למזכרת פריטים המזכירים את הניסים שנעשו לכלל-

רוצים להעיר? להאיר? | אתר 'נקודה למחשבה • הגות ומחשבה יהודית' | nekudalemachshava.co.il
מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992

מעוניינים לקבל 'נקודה למחשבה' בכל שבוע למייל? כתבו לכתובת moshe.oppen@gmail.com

שאלות למחשבה:

כיצד נוכל להתווכח וגם לכבד את
הצד השני?

האם יש דיון שהשתתפתם בו
שבסיומו צד אחד שינה את דעתו?
מדוע זה לא קורה בדרך כלל? מה
אפשר לעשות כדי שזה יקרה?